

Dejiny jako zevní zjevení vnitřních duchovních pochodů. Dramatické stupňování kompozice Starého a Nového zákona.

Rudolf steiner

Basilej, 16. září 1912

Vzpomenete-li si, co bylo poněkud hlavním bodem a cílem včerejší přednášky, potom si budete moci představit, jak zcela rozdílně žije lidská bytost ve svém nejhlubším nitru v době před mystériem na Golgotě a v době po něm. Nepokusil jsem se uvést nějakou charakteristiku, nýbrž jsem Vám podal příklady z duchovní vědy, takové příklady, které nám ukazují duše staré doby a duše nového času, charakteristické příklady, na nichž můžeme poznat, jak se změnil určité duše z dřívějších dob v novém čase, a znovu je představit v jejich metamorfóze. Jaký je důvod k takové mohutné změně, poznáme teprve z celého smyslu tohoto přednáškového cyklu. Úvodem je nyní snad možné poukázat na to, co již bylo častěji zmíněno v našich úvahách, dotýkajících se podobných předmětů: že získání vědomí, plného vědomí lidského Já, jehož vzdělání a vyjádření je posláním zemské planety, se začalo teprve mystériem na Golgotě. Jdeme-li velmi daleko nazpět do vývoje lidstva, potom zjistíme, že vlastně lidské duše nejsou ještě individualizované, nýbrž jsou uzavřeny ve skupinové duševnosti. Toto zajetí ve skupinové duševnosti je právě u vynikajících postav, takže můžeme říci: Hektor, Empedokles jsou typičtí představitelé celé lidské skupinové duše, Hektor, vyrostlý z toho, čím je duše Tróji, je vyobrazením skupinové duše trojského lidu ve zcela určité formě, jistě zvláštní, ale stejně tak jako Empedokles zakořeněný ve skupinové duši. Když se inkarnují znovu v době po Kristu, jsou potom nuceni prožívat vědomí Já. Je to přechod od skupinové duševnosti k prožívání individuální duše, jenž dává tak mocný náraz vpřed. A to způsobuje, že duše stojící zde jako pevně uzavřené, jako např. Hektor, v době po Kristu se jeví vrávorajícími, jakoby nedovedly čelit životu, jako např. duše Hamletova. Na druhé straně duše jako Empedoklova, která v době po Kristu se opět objevila v 16. století jako duše Faustova, je zdánlivě jakýmsi dobrodruhem a je vedena do všelijakých situací, z nichž se může jen velmi těžce vyprostit, a která je bližními a potomky nepochopena.

Jak bylo častěji zdůrazněno pro takový vývoj, jaký byl právě naznačen, to, co se událo od mystéria na Golgotě až dodnes, ještě neznamená něco zvláštního. To vše je teprve v začátku a teprve v budoucím vývoji Země se objeví velké podněty, které můžeme připsat křesťanství. Musí být vždy stále a stále zdůrazňováno: křesťanství stojí teprve na začátku svého velkého vývoje. Ale chceme-li se postavit do tohoto

velkého vývoje, potom musíme svým porozuměním držet krok se stále dalším postupem zjevení, impulzů, které započaly se založením křesťanství.

V nejbližší době se musíme především něčemu naučit - a není k tomu potřeba mnoho jasnozření, abychom si vyjasnili, že se musíme učit něčemu zcela určitému, něčemu, co učiní dobrý začátek pro pokračující porozumění křesťanství budeme se muset naučit číst bibli zcela novým způsobem. Dnes je k tomu ještě mnoho překážek. Částečně je tím vina okolnost, že v širokých kruzích je stále ještě porozumění bibli provozováno v trochu sladce sentimentálním způsobu, že bible není používána jako kniha poznání, nýbrž jako kniha k použití pro všechny možné osobní duševní stavy. Má-li někdo potřebu vylepšení své osobní životní situace, potom se ponoří do té či oné kapitoly bible, nechá na sebe působit tím či oním a jen zřídka se dostane nad osobní poměr k bibli. Na druhé straně učenost posledních desetiletí - vlastně během celého 19. století - skutečné pochopení bible velmi ztížila. Rozkouskovala ji a tvrdila, že např. Nový zákon by byl sestaven ze všech možných věcí, které by byly později shrnuty dohromady, a že stejně tak Starý zákon by byl spojením zcela rozdílných věcí, které by se sešly z různých dob dohromady. Tím bychom měli v bibli samé fragmenty, které vyvolávají lehce dojem, že představují slepeninu, sloučeninu, která by byla "sešita" v průběhu doby.

Taková učenost se stávala populární a dnes již populární je. Názorem mnoha lidí se již stalo, že např. Starý zákon je sloučen z mnoha jednotlivých dílů. Takový názor ruší ale to, co musí přijít v nejbližší budoucnosti jako vážné čtení bible. Až toto čtení bible nastane, potom bude mnohé lépe pochopeno, co také z anthroposo- fického hlediska je potřeba říci o tajemstvích bible. Musíme se naučit např. brát za celek vše až po ukončení Starého zákona v obvyklých vydáních bible. Nesmíme se nechat mýlit vším tím, co lze namídat proti jednotě Starého zákona. A nepostupuje- me-li jednostranně z hlediska, že hledáme osobní vypracování, že to neb ono čteme z tohoto hlediska, nýbrž když jednou Starý zákon, tak jak ho máme, necháme na sebe působit jako celek a s tím spojíme i pohled na obsah, který jste měli možnost vidět pomocí našeho duchovně-vědeckého vývoje posledních let - právě duchovní vědou vejde do světa, když s tím spojíme, ale duchovně, určitý spirituálně-umělecký smysl, takže z toho budeme moci vycházet a vidět jak věci na sebe vzájemně navazují, jak jsou umělecky komponovány, jak se jejich nitky zaplétají a uvolňují - ne však příliš v zevně kompozičním smyslu - nýbrž když i tento hluboce umělecký pohled použijeme na něco takového jako je Starý zákon -, teprve potom přijdeme k tomu, jak mohutná dramatická síla, jaká vnitřní, spirituálně dramatická síla je vlastně uložena v kompozici a ve výstavbě celého Starého zákona. Teprve potom přehlédneme nádherný dramatický obraz jako jednotku, jako celek a nebudeme dále věřit, že části pocházejí někde z prostředka odtud a druhá odněkud odjinud, nýbrž potom spatříme v bibli jednotícího ducha.

Uvidíme, že to je pokrok ovládaný zcela jednotným duchem, od doby prvních dějin stvoření světa, přes dobu patriarchů, čas soudců, dobu židovských králů, až se vše sbíhá v jednom nádherném dramatickém vrcholu v knize Makabejských, v synech Mattatiášových, bratřích Judy, kteří bojují proti syrskému králi Antiochovi. V tom je vnitřní dramatická síla. Tady je na konci dosaženo určitého kulminačního bodu.

Pocítíme, že to není pouhý slovní obrat, fráze, že ten, kdo je obdařen okultním

způsobem pozorování, získá zvláštní pocit, když přijde na konec této knihy a má před sebou sedm synů Makabejských a pět synů Mattatiáše. Pět synů Mattatiáše a sedm synů matky Makabejců, to dává pozoruhodné číslo dvanáct, dvanáctku, která nás potkává také i jinde, tam, kde jsme uváděni do tajemství evoluce. Dvanáctku na konci Starého zákona, představenou v kulminačním bodě! Především nás to může ovinout jako cit, když sedm synů Makabejských umírá mučednickou smrtí. Jak jsou postupně mučeni, jak se ale postupně pozvedají. - Čtete, jaká je v tom vnitřní dramatičnost! Jak nejdříve první jen poukazuje na to, co nakonec vyjadruje sedmý jako vyznání nesmrtelnosti duše, jak proti králi vrhá slova: ničemníku, ty popíráš existenci toho, kdo vzkřísil mou duši! Toto dramatické stupňování od syna k synu nechrne na sebe působit a uvidíme, jaké síly jsou v bibli obsaženy. Když od doposud sladce sentimentálního způsobu úvahy obrátíme zřetel k tomuto dramaticky uměleckému naplnění bible, potom se nám bible sama utváří k tomu, co nám zároveň přinese náboženské zanícení. Zde se stane umění náboženstvím pomocí bible. A potom začneme pozorovat zcela zvláštní věci.

Většina z Vás si snad vzpomene, protože to bylo uvedeno také i na tomto místě, že jsem vylíčil v úvahách o Lukášově evangeliu, jak vlastně celá grandiózní postava Krista Ježíše vyrostla splnutím dvou duší, duší dvou chlapců Ježíšů. Duše jednoho z nich byla Zarathuštrova, zakladatele zarathuštrismu; takže snad ještě máte před svým duševním zrakem, že v onom chlapci Ježíši, kterého líčí Matoušovo evangelium, především je míněn znovuvtělený Zarathuštra. Zarathuštrova duše žila v tomto chlapci Ježíši.

O jakou skutečnost tu vlastně jde? Máme zde zakladatele zarathuštrismu, velkého zasvěcence dávné doby praperské kultury, který, když prošel vývojem lidstva až k určitému okamžiku, se opět objevil v starohebrejském národě; máme zde přechod od praperšanství k prvku starohebrejskému oklikou přes duši Zarathuštrovu. To zevní, co se děje ve světové historii, co se děje v lidském životě, je celkem jen vyjádřením, projevem vnitřních duchovních jevů, vnitřních duchovních sil; takže to, co pravdivě vypráví zevní historie, můžeme studovat, když to posuzujeme jako vnitřní duchovní výraz skutečností, které se pohybují v duchovnu.

Nechme to předstoupit před naši duši: Zarathuštra přechází z peršanství do starohebrejského živlu. A nyní - stačí vzít jen nadpisy kapitol Starého zákona - uvažujme jednou o Starém zákoně. Že se to se Zarathuštrou má tak, jak jsem to tehdy vypravoval, to je výsledkem jasnozřivého bádání; to vyplývá ze sledování Zarathuštrovy duše. Ale nyní postavme proti tomuto výsledku, nejen jak je to líčeno v bibli, nýbrž také to, co je doloženo vnějším bádáním.

Starohebrejský národ založil svou říši v Palestině. Původní říše se rozdělila. Dochází zprvu k asyrskému, potom k babylonskému zajetí. Starohebrejský národ si podrobují Peršané. Co to všechno znamená? Ano, právě skutečnosti světových dějin mají smysl. Následují vnitřní děje, následují děje duchovně-duševní. Proč se to vše stalo? Proč byli starohebrejští národové vedeni tak, že z Palestiny byli zavedeni do živlu chaldejského, asyrsko-babylonského, perského a potom opět osvobozeni Alexandrem Velikým? Chceme-li to říci suše, můžeme prohlásit, že to je pouze vnější přechod Zarathuštry z peršanství do židovského živlu. Židé si ho přivedli; byli k němu vedeni až k poddanství perského živlu, protože Zarathuštra k nim chtěl přijít. Zevní

dějiny jsou podivuhodným otiskem těchto dějů. A kdo věc pozoruje duchovně-
vědecky, ten ví, že vnější děje jsou jen tělem pro přechod Zarathuštry z perského
živlu, který zprvu celkem změnil starohebrejský živel. A potom, když byl tento
dostatečně změněn perským živlem, byl vyňat Alexandrem Velikým a to, co zůstalo,
bylo prostředím nutným pro Zarathuštru. To přecházelo od jednoho národního kmene
k druhému.

Hledíme-li zpátky na celou tu dobu - přirozeně můžeme vyzdvihnout jen jednotlivé
body - jak se vše vyhrtilo ve starohebrejských dějinách během doby králů, proroků,
babylonského zajetí, perským uchvácením až do doby Makabejců, potom nás právě
zaujme, hledáme-li pochopení Markova evangelia, které hned je uvedeno Izaiášovým
prorockým výrokem, element židovských proroků. Vycházíme-li z Eliáše, jehož
znovuvtělením je Jan Křtítel, vystupují nám vstříc proroci v podivuhodné velikosti.

Ponechme předběžně Eliáše a jeho znovuvtělení jako Křtitele bez povšimnutí a
pozorujme jména proroků žijících mezitím. Zde musíme říci: s tím, co jsme získali
duchovní vědou, je možno toto židovské proroctví pozorovat zcela jedinečným
způsobem. O čem vlastně hovoříme, mluvíme-li o velikých duchovních vůdcích
zemského okruhu starých dob? O iniciovaných, o zasvěcencích. Víme, že tito
zasvěcenci dosáhli své duchovní výše tím, že prodělali různá zasvěcovací místa, že
se povznesli od stupně ke stupni poznáním k duchovnímu zření, že tím došli
sjednocení s duchovními podněty působícími ve světě a tím podněty, které sami
přijímali v duchovním světě, vtělovali životu na fyzické úrovni. Setkáme-li se tedy se
zasvěcencem národa perského, indického nebo egyptského, zeptáme se především:
jak vystoupil dotyčný člověk v okruhu svého lidu, tohoto národního kmene, na žebříku
zasvěcení? Jak se stal vůdcem a tím duchovním vedoucím svého národa? Tato
otázka není oprávněná jen tehdy, týká-li se proroků. Je sice jeden druh teosofického
směru, který hází rád vše do jednoho pytle a chce mluvit o prorocích starých
Hebrejců tak, jako o zasvěcencích jiných národů, ale tím nic nepoznáme.

Stačí vzít bibli - a právě bible ukazuje, že není nevěrným dokumentem - a stačí,
podíváme-li se na proroky od Eliáše k Malachiášovi, na Izaiáše, Jeremiáše,
Ezechiela, Daniela - a lze přistoupit k tomu, co říká o těchto postavách bible, potom
uvidíme, že je nemůžeme zařadit do obecného schématu iniciace. Kde se vypráví, že
by židovští proroci prodělali tutéž iniciační cestu jako zasvěcenci jiných národů?
Praví se, že vystoupili, když je podnítl hlas Boží v jejich duši, který je učinil
způsobilými vidět jinak než obyčejný člověk, který je uschoptil podávat údaje o
budoucím průběhu osudu jejich národa, také o budoucím průběhu světové historie.
To se domáhalo živelně duše proroků. Nevypravuje se stejným způsobem, že
prodělali zasvěcení jako ostatní proroci, u nichž můžeme prokázat, jak tito prodělali
zasvěcení. Židovští proroci vystupují tak, jako by jejich duchovní zření prýštilo z jisté
geniality, z níž mají i to, co je nutno říci jejich lidu a lidstvu. A takový je také jejich
způsob, kterým se odvolávají na svůj prorocký hlas a svůj prorocký dar. Pohlédte
jednou, jak mluví prorok, má-li něco sdělit, jak mluví o tom, že mu to Bůh sdělil svými
prostředníky, nebo že k tomu došlo jako k bezprostřední, živelně pravdě. To dává
podnět k otázce: jak se chovají tyto židovské prorocké postavy, které nutno zevně
klásti vedle zasvěcenců jiných národů - nehledíme-li na Eliáše a jeho znovuvtělení,
Křtitele, - když zkoumáme duchovně-vědecky, okultně duše těchto proroků? Tu se
setkáváme s něčím velmi pozoruhodným. Pokuste se s tím, co jsem Vám teď sdělil
jako výsledek duchovně-vědeckého bádání, vše přezkoušet a srovnat s tím, co o

těchto postavách podávají dějiny a náboženská tradice, tak již to najdete potvrzeno.

Sledujeme-li duše židovských proroků, shledáme, že jsou znovuvtělení zasvěcenci, kteří byli zasvěceni u jiných národů a tam již vystoupili na určité stupně zasvěcení. Následujeme-li tedy zpět některého z židovských proroků, tak přijdeme k jiným národům. Tam najdeme iniciovanou duši, která zůstala dlouho u tohoto národa; prošla potom branou smrti a byla reinkarnována v židovském národě. A všechny tyto jednotlivé postavy - Jeremiáš, Izaiáš, Daniel atd. - musíme, chce-me-li jejich duše nalézt v dřívějších inkarnacích, hledat u jiných národů. Triviálně řečeno, je tomu skutečně tak jako by se pomalu shromažďovali zasvěcenci jiných národů v národě židovském, kde vystupují v postavě proroka. Potom je ale vysvětlitelné, že proroci vystupují tak, že se jejich prorocké nadání projevuje jako živelný projev jejich nitra. Je to vzpomínka na to, čeho si jako zasvěcenci tu nebo tam vydobyli. To se objevuje ale také tak, že to nemusí vždy ukazovat onu jasnou harmonickou formu, jakou to kdysi mělo v dřívějších inkarnacích. Neboť duše, která byla inkarnována v perském nebo egyptském těle, se musí teprve podříditi tělesnosti židovského národa. Tady nemohlo mnohé vyjít ven, co bylo v duši již dříve. Neboť tomu není tak, že kráčí-li člověk od inkarnace k inkarnaci, je v něm vždy k dispozici to, co bylo dříve přítomné, nýbrž něco, co zde již dříve bylo, může se objevit pro těžkosti způsobené tělesností, neharmonický, chaotický.

Tak vidíme, jak židovští proroci dali svému národu soubor spirituálních impulzů, které často jsou neuspořádané, ale velkolepé vzpomínky dřívějších inkarnací. To je to zvláštní, s čím se setkáváme u těchto židovských proroků. A proč se to tak děje? Neděje se to z žádného jiného důvodu, než že celý vývoj lidstva musí projít tímto průchozím bodem, protože to, co bylo vydobyto roztroušeně, musí být sebráno jako v nějakém ohnisku a znova zrozeno z krve starozákonního národa. Proto se všude zdůrazňuje v dějinách starohebrejského národa jako u žádného jiného - jen u kmenů se to vyskytovalo, ale ne u národů, které se již staly "národy" - sounáležitost, tok krve generacemi. Vše, čím je světodějně posláni starozákonního národa, spočívá na kontinuitě toku krve generacemi. Proto byl ten, kdo měl plnoplatně náležet k židovskému národu, vždy nazýván synem Abrahama, Izáka a Jáкова, to znamená synem toho živlu, který se ukázal nejprve v krvi Abrahama, Izáka a Jáкова. Byla to tato protékající krev, do níž se měly inkarnovat iniciační prvky různých jiných národů. Jako paprsky přicházející z různých stran a spojující se v jednom středovém bodu, tak se sbíraly iniciační paprsky různých národů jako v středovém bodu v krvi starohebrejského národa. Tady musel jednou projít psychický vývoj lidstva. Je důležité, abychom si všimli této okultní skutečnosti, neboť potom pochopíme, proč se něco takového jako Markovo evangelium hned na začátku zakládá na prvku Starého zákona.

K čemu dochází ale nyní při tomto shromažďování iniciačního prvku různých národů v tomto jediném centru? Ještě uvidíme, proč se to děje. Ale uvážíme-li nyní znova celý ten dramatický postup Starého zákona, povšimneme si, jak tímto přijetím iniciačního prvku různých národů se pomalu během vývoje Starého zákona vytváří myšlenka nesmrtelnosti, která se objevuje ve své výši právě u synů Makabejských. Ale my ji musíme nyní nechat, řekněme, v celém jejím původním významu, nechat jednou působit na naši duši, nechat působit tak, že při tom obrátíme zřetel k vědomí člověka a jeho poměru k duchovnímu světu.

Upozorňuji Vás najedno. Pokuste se sledovat ve Starém zákoně ta místa, kde je řeč o tom, že božský element vzařuje do lidského života. Jak často se vypráví, např. u Tobiáše: má-li se něco uskutečnit, když např. Tobiáš vysílá svého syna, aby vykonal nějakou práci, tu přicházejí k němu ve zdánlivě lidské postavě archanděl Rafael /Tob., kap. 5/. Na jiném místě přicházejí jiné nadsmyslové bytosti vyšších hierarchií. Je to vehrávání božsky-duchovního elementu do lidského světa, které se děje tak, že člověk božsky-duchovní element má jasně za zevní, že k němu přistupuje ve vnějším světě. V Tobiášově knize jde Rafael vstříc tomu, koho má vést, jako člověk, který potkává druhého, když se mu zevně přibližuje. Ve Starém zákoně uvidíme často, že vztahy k duchovnímu světu jsou takto uspořádány. Míst, kde je řeč o takových věcech, je ve Starém zákoně mnoho. Ale v jeho průběhu vidíme zcela dramatický postup a vrcholný bod tohoto dramatického postupu nás konečně potkává v mučednické smrti sedmi synů Makabejských, kteří mluví z duše o sjednocení, ano, o vzkříšení svých duší v božském elementu. Vnitřní jistota duší o jejich vnitřní nesmrtnosti, vystupuje u synů Makabejských a také u bratrů Judy, kteří ještě v poslední chvíli brání svůj národ proti syrskému králi Antiochovi. Duchovní element uchvacuje nitro.

A dramatický postup je teprve na výši, sledujeme-li Starý zákon od zjevení Boha v hořícím keři u Mojžíše, kde vidíme, jak to zvláštní přiblížení se Boha je něčím zevním, až k tomu, co prýští z duší synů Makabejských jako vnitřní jistota, že až zde zemřou, budou vzkříšeni v říši svého Boha tím, co v nich žije.

To je mohutný postup, který ve Starém zákoně prozrazuje jednotnou nitřnost. Tímto způsobem, z vědomí, že člověk bude přijat Bohem, že bude takřka Bohem odňat zemi a stane se částí božství, není na začátku Starého zákona nic řečeno o tom, zda tato část lidské duše, která byla božstvím přijata a vtělenu božskému světu, potom skutečně bude vzkříšena. Ale celý postup se děje tak, že vědomí stále narůstá, že lidská duše, tím, čím je, přece vrostle do duchovního živlu. Z pasivního se chování k bohu Jahve nebo Jehovovi stává se pozvolna vnitřní aktivní vědomí o podstatě duše. To probíhá Starým zákonem od stránky ke stránce jako ženoucí se stupňování. Rodí se myšlenka nesmrtnosti, ale teprve pomalu v postupu Starého zákona.

A tentýž pokrok je kupodivu v proroctví. Hleďte, jak dějiny a věštby každého dalšího proroka se stávají stále nitřnějšími: opět tak dramatický prvek obdivuhodného stupňování. Čím dále se vracíme do minulosti, tím více se mluví o událostech, které se vztahují na zevní průběh; čím více jdeme v čase vpřed, tím více také proroci mluví o vnitřní síle, o vnitřní důvěře a pocitu sounáležitosti.

Tak se to pozvolna stupňuje, až nás Starý zákon přivede k začátku Nového zákona. A Markovo evangelium navazuje přímo na všechny tyto okolnosti. Neboť Markovo evangelium říká hned na svém začátku, že chce událost Krista Ježíše zcela ve smyslu starých proroctví, že lze takřka pochopit zjevení Krista Ježíše, když si všimneme slov proroka Malachiáše, popřípadě Izaiáše: "Hleď, posílám ti svého posla před tebou, který ti má připravit cestu. Slyš, jak volá na poušti: připravujte cestu Páně, učiňte jeho stezky rovnými /Marek, 1, 2, - 3/. Tím je poukázáno jako v základním tónu, který prochází dějinami Starého zákona, na zjevení Krista Ježíše. A dále je řečeno v Markově evangeliu - slyšíme to zcela zřetelně ze slov, jenom když chceme : ano, tak jak mluvili proroci, mluví v podstatě nyní opět jeden, Křtitel. - A jak samotářsky, jak velkolepě zde stojí postava Křtitele, když ji pojmem tak charakterizovanou: staří proroci mluvili o poslu Boha, mluvili o tom, jak on v samotě ukáže cestu, kterou má vykonal Kristus Ježíš vývojem světa.

Potom pokračuje Markovo evangelium dále: "tak v samotě vystoupil Jan Křtitel a zvěstoval křest k poznání lidské hříšnosti" /Marek 1,4/, neboť tak musíme ta slova přeložit, chceme-li je přiměřeně opakovat.

Tedy bylo řečeno: pohlédněte na stará proroctví, která se vžila do nového poměru k Božství, do nové víry v nesmrtelnost, a pohlédte na postavu Jana Křtitele, jak vystoupil a mluvil o způsobu vývoje, kterým poznáme hříšnost člověka. Tím se upozorňuje na velikost postavy tohoto Křtitele.

Potom ale zázračná postava Krista Ježíše samého, jak je nám předvedena Markovým evangeliem, můžeme říci, dosud nikde ve světě tak prostě a velkolepě a současně podána s dramatickým stupňováním! Prosím, upřete na to dobře svůj duševní zrak. Co se zde říká? Asi toto: pohlédněte na postavu Křtitele; porozumíte jí jen tehdy, přihlédnete-li k postavám starých židovských proroků, jejichž hlasy v něm ožily. K němu chodil celý židovský národ, aby se jím nechal pokřtít; to znamená, že mnozí poznali, že z Jana Křtitele mluvilo staré židovské proroctví. To bylo řečeno hned na začátku Markova evangelia. Vidíme před sebou Jana Křtitele, vidíme v něm oživené hlasy starého proroctví, vidíme, jak k němu putuje lid, a vidíme zůstaňme zprvu v Markově evangeliu - jak byl lidem uznáván za znova vstalého proroka. To je to první. A nyní vstupuje postava samého Krista Ježíše. Zprvu nevezmeme do úvahy tzv. Janův křest v Jordánu, chceme vynechat události po Janově křtu a také ještě po pokušení a chceme si všimnout tak dramatického stupňování, které nacházíme právě v Markově evangeliu.

Když je předveden Křtitel a ukázalo se, jaký mají k němu a k jeho poslání lidé vztah, je předveden samotný Kristus Ježíš. Ale jak? Především je postaven tak, že zde je; ale uznávají ho nejen pouze lidé, ale i jiné bytosti. O to tu jde. Okolo něho jsou lidé, kteří chtějí být uzdraveni z démonismu, v nichž působí démoni. Tady okolo stojí lidé, v nichž nepřebývá jen lidská duše, nýbrž kteří jsou posedlí nadsmyslovými duchy, kteří působí skrze ně. A nyní je na jednom význačném místě řečeno, že tyto duchové poznávají Krista Ježíše /Marek 1, 23 - 26/. Křtitele lidé uznávají a jdou ven a nechají se od něho pokřtít. Nadsmysloví duchové poznávají Krista, takže jim musí rozkázat, aby o něm nemluvili. Poznávají ho bytosti z nadsmyslového světa. Je tedy řečeno: zde sem vstupuje bytost, která není poznána jen od lidí, nýbrž která je poznána svým chováním a považována za nebezpečnou nadsmyslovými bytostmi. To je grandiózní vystupňování, které nám jde vstříc hned na začátku Markova evangelia: na jedné straně Jan Křtitel, který je lidmi uznáván a uctíván, na druhé straně ten, který je poznán a obáván nadsmyslovými bytostmi, které mají něco společného se zemí, takže ty nyní poznávají, že musí táhnout pryč. To je ten Kristus Ježíš. V takové prostotě se nikde jinde nenajde dramatické stupňování.

Všimneme-li si toho, pociťujeme určité věci jako nutné, které jinak jednoduše míjejí lidské duše. Zde Vás upozorňuji na jedno jediné místo, které - protože Markovo evangelium je tak prosté a veliké - může být v Markově evangeliu nejčastěji nápadné. Vzpomeňte si, jak tam, kde hned na začátku Markova evangelia je řeč o ustanovení dvanácti, a kde je řeč o dávání jmen, jak zde dva ze svých apoštolů nazývá "syny hromu" /Marek 3, 17/. To není něco, co smíme při čtení přejít, to je něco, k čemu musíme vzít opravdu zřetel, chceme-li porozumět evangeliu. Proč je nazývá syny hromu? Protože, aby se stali jeho služebníky, chce jim vštípit živel, který není ze Země, který má svůj původ mimo Zemi, protože to je evangelium z říše andělů a archandělů, protože je něčím zcela novým, a protože již nestačí mluvit jen o lidech,

nýbrž o nebeském, nadmyslovém elementu, o Já, a protože je nutné toto zdůraznit. Nazývá je syny hromu, aby ukázal, že také jeho učedníci mají vztah k nadmyslovému světu. Nejbližší svět navazující na náš svět je svět elementární, jímž se stává teprve vysvětlitelným, co se vehrává do našeho světa. A Kristus dává svým učedníkům jména, kterými se říká, že náš svět hraničí s nejbližším světem nadmyslovým. Dává jim příjmení vlastností elementárního světa. Takovým příkladem je i pojmenování Šimona "Skálou" /Petrus/ /Marek 3, 16/. Opět je zde poukázáno na nadmyslové. Tak se celým evangeliem zvěstuje vstup andělských impulsů /"Angelium"/ z duchovního světa.

Abychom tomu rozuměli, potřebujeme jen správně číst, potřebujeme jen předpokládat, že evangelium je současně knihou, z které můžeme vytěžit nejhlubší moudrost. Celý pokrok, který byl učiněn, spočívá na tom, že duše byly individualizovány, že svůj vztah k nadmyslovému světu nemají již jen oklikou pomocí skupinové duševnosti, nýbrž prvkem individuální duše. A ten, který předstupuje před lidstvo tak, že je poznán uvnitř lidské bytosti, ale také poznán nadmyslovými bytostmi, ten potřebuje, aby ponořil do duší těch, kteří mu musí sloužit něco z nadmyslového elementu k nejlepšímu elementu lidskému. Potřebuje takové lidi, kteří sami podle starého způsobu pokročili ve svých duších nejdále. Je nanejvýš zajímavé sledovat duševní vývoj těch, které Kristus Ježíš shromáždil okolo sebe, které povolal mezi svých dvanáct, kteří, chce se říci, když nám vystupují vstříc svojí prostotou, prošli nej grandiózněji tím, co jsem Vám včera chtěl ukázat na hodně vzdálených inkarnacích lidských duší. Člověk se musí prvně vpravit do individuality. Zprvu si těžko rozumí, je-li to, co zakořenilo v jeho duši elementem národnosti, nahrazeno spolehnutím se na sebe sama. Bylo to těch dvanáct. Byli hluboko zakořeněni v národnosti, která se právě opět grandiózním způsobem jako národnost uvědomila. A stáli zde jako s nahou duší, s prostou duší, když je Kristus opět našel. Přitom máme zde co činit se zcela nepravidelnými mezičasy mezi inkarnacemi. Kristův pohled se mohl upřít na těchto dvanáct. Opět se objevily ony duše, které byly vtěleny do sedmi synů Makabejských a do pěti synů Mattatiáše, v Judovi a jeho bratrích, z nichž se složil apoštolát. Byli uvrženi do rybářského prostředí a do prostředí prostých lidí; ale v době, kdy židovský prvek vystoupil na vrchol, prostoupený vědomím, že tento prvek byl tehdy největší silou, ale jen silou, a že nyní, když se seskupil okolo Krista, vystupuje individuálně. Mohli bychom si představit, že někdo by byl zcela nevěřící a chtěl by si všimnout jen umělecky toho, jak na konci Starého zákona vystupuje těchto sedm a pět a jak nacházíme znova těchto dvanáct na začátku Nového zákona. Vezmeme-li toto čistě za uměleckokompoziční prvek, můžeme být uchvázeni prostotou a uměleckou velikostí bible, zcela bez, toho, že těchto dvanáct se skládá z pěti synů Mattatiáše a sedmi synů Makabejců. Budeme se muset učit brát bibli také jako umělecké dílo; teprve potom vyvstane nám cit pro velikost, která byla vložena do bible jako uměleckého díla. A získáme cit k tomu, na co se musí právě vztahovat, to, co je zde uloženo umělecky.

Nyní snad smíme upozornit ještě na jedno. Mezi syny Mattatiáše je jeden, který se již ve Starém zákoně jmenuje Juda. Tehdy je to ten, který nejsilněji bojuje za svůj národ, který je svojí duší zcela oddán svému národnímu duchu a jemuž se také podaří uzavřít s Římany spolek proti syrskému králi Antiochovi. Tento Juda je tentýž, který má později projít zkouškou, dopustit se zrady, protože je nejnitrněji spojený se

specificky starozákonním prvkem. Nemůže najít hned přechod ke křesťanskému prvku a potřebuje prvně tvrdou zkoušku zrady. Přihlížíme-li opět čistě umělecky kompozičně, stojí tu zcela podivuhodná, chtělo by se říci, grandiózní postava Judy v posledních kapitolách Starého zákona a postava Jidáše v Novém zákoně. A je pozoruhodné v tomto příznačném průběhu, že Juda Starého zákona uzavírá spolek s Římany, jako předobraz všeho toho, co se stalo později, totiž cesty, kterou nastoupilo křesťanství s pomocí římanství, aby vstoupilo do světa. To je, řekli bychom, další výtvar. A kdybych k tomu připojil také to, co může být poznáno, co ale přece nelze říci v přednášce před tak velikým kruhem posluchačů, viděli byste, jak právě pozdější inkarnací tohoto Judy došlo k smíšení římského prvku s křesťanským prvkem. Jak znovu vtělený Jidáš je prvním, který má tak říkajíc velký úspěch v rozšíření pořímského křesťanství a jak spolčení Judy Starého zákona s Římany je prorockou předzvěstí toho, co učinil pozdější, který se okultistům znovu objevuje, jako znovuvtělený Jidáš, který tu musel projít tvrdou duševní zkouškou zrady. A co se potom ukázalo jeho pozdějším působením jako křesťanství v římanství a římanství v křesťanství zároveň, to se ukazuje jako do duchovna přesazená obnova spolku starozákonního Judy s Římany.

Máme-li před sebou takové věci, přicházíme postupně k názoru: pozorováno duchovně, bez zřetele ke všemu ostatnímu, je největším uměleckým dílem, jaké kdy bylo; sama lidská evoluce. Musíme jen mít pro to oči. Ale bylo by tak neodůvodněné tento pohled pro lidskou duši vyžadovat? Myslím, že vidí-li někdo to či ono drama, které má jasné dramatické zauzlení a řešení, potom může, nemá-li schopnost výstavbu prohlédnout, vidět v dramatu také posloupnost dějů, které můžeme jeden po druhém popsat. Asi tak to přibližně dělá zevní světová historie. Zde ovšem nevznikne z lidské historie umělecké dílo, nýbrž jen postupné líčení událostí. Nyní ale je lidstvo již na bodě obratu, kde musí nastoupit vnitřní pokračující utváření událostí, pochopení jejich zápletek a řešení ve vývoji lidstva. Potom vyjde najevo, že vývoj lidstva sám nám ukazuje, jak v tom či onom bodě vystupují individuální postavy, dávají podněty, vážou a uvolňují uzly. A učíme se teprve poznávat postavení člověka do vývoje lidstva, známe-li tak dějinný postup.

Potom ale musíme, protože celek se pozvedá ze stavu čistého spojení k jednomu organismu a k více jak k jednomu organismu, skutečně vše postavit na své místo a činit rozdíl, který v jiných oblastech lidé pokládají za samozřejmý. Neboť žádného astronoma nenapadne stavět Slunce na roveň ostatním planetám. Je mu samozřejmostí, že Slunce vyčlení a jako jedinečnost postaví proti planetám. Tak je pro toho, kdo prohlédne vývoj lidstva, samozřejmé postavit do vývoje "Slunce", mezi velké vůdce lidstva. A jakoby byl úplný nesmysl mluvit o Slunci našeho planetárního systému tak jako o Jupiterovi, Marsu atd., tak je nesmyslem mluvit o Kristu tak jako o Bodhisattvech a jiných vůdcích lidstva. To by mělo být tak samozřejmé, jako že každé znovuzrození Krista se jeví něčím absurdním, jako něco, co vůbec nesmí být vysloveno, podíváme-li se jen zcela prostě na věci. Ale je nutné, abychom se věcmi opravdu zabývali, opravdu je pochopili v jejich pravé podobě a neprohlašovali je za to či ono dogma nebo tu či onu sektářskou víru. Mluvíme-li ve skutečném kosmologickém smyslu o kristologii, není nutné, abychom dávali přednost křesťanství před některým jiným náboženstvím. Bylo by to tak, jakoby mělo někde nějaké

náboženství ve svých svátých spisech uvedeno, že Slunce by bylo oběžnicí jako ostatní planety a potom by někdo vystoupil a řekl: musíme Slunce vyjmout z počtu oběžnic, - a ostatní by se tomu vzpínali a říkali by: ano, to je ale nadržování Slunci! Tak to ale vůbec není, nýbrž je to jen vyznání samotné pravdy.

A tak se to má s křesťanstvím. Je to jen uznání pravdy, takové pravdy, kterou dnes může přijmout každé náboženství na Zemi, jen když chce. A berou-li to jiná náboženství vážně se stejnou platností všech náboženských vyznání a nepoužívají-li této zásady jen za vývěsní štít, potom nebude chybou, že Západ nepřijal nějakého národního boha, nýbrž Boha, který s národností nemá nic společného, který je kosmickou bytostí. Indové mluví o svých národních bozích. Je to zcela samozřejmé, že musí hovořit jinak než lidé, kteří nepřijali a neuplatňují některého germánského národního boha, nýbrž staví do svého středu bytost, která se opravdu nevtělila na jejich půdě, která byla vtělena daleko od nich u jiného národa. O nějakém odporu křesťansko-západního principu proti indicko-východnímu mohlo by se mluvit potom, kdyby někdo chtěl např. Wotana stavět nad Krišnu. U Krista tomu ale tak není. Od samého prvopočátku nepatří žádnému národu, nýbrž uskutečňuje to, co je tím nejkrásnějším v duchovně vědeckém principu: uznat něco bez rozdílu barvy, rasy, kmene atd.

Posoudit tyto věci objektivně, to je to, o co musíme usilovat. A poznáváme-li evangelia tím, že poznáváme, co je jejich základem, potom teprve těmto věcem opravdu porozumíme. Na tom, co bylo dnes řečeno o Markově evangeliu v jeho vznešené prostotě a dramatickém stupňování od osobnosti Jana Křtitele k osobnosti Krista Ježíše, můžeme vidět, co vlastně toto evangelium obsahuje.

GA 139